

دواشراز

ابراہیم صفا

تاریخچه هنرستان عالی موسیقی

و

تاریخچه هنرستان و هنرکده موسیقی ملی

کتاب

مشرختیایک

نشر خُنياگر

تلفن: ۴۴۶۶۸۹۴۳ (تلفکس) و ۰۹۱۹۱۲۶۸۱۰۶

Email: khonyagarpub@gmail.com

کانال نشر خُنياگر: telegram.me/khonyagarPublications

«تاریخچه هنرستان عالی موسیقی»

و

«تاریخچه هنرستان و هنرکده موسیقی ملی»

دو اثر از ابراهیم صفایی

حروف نگاری، نمونه خوانی،
شهاب مینا اسکن و ویرایش تصاویر

ویرایش ادبی شهاب مینا

اجرای طرح جلد زهرا نازیار

چاپ اول ۱۴۰۴

تعداد ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۸۳۲۵-۰-۰ ISBN: 978-622-88325-0-0

فهرست مطالب

۹	یادداشت ناشر
۱۱	تاریخچه هنرستان عالی موسیقی
۱۳	سخنی در آغاز (مقدمه غلامرضا خوشنویسان)
۱۵	موزیک نظام
۱۶	شعبه موزیک نظام
۲۶	آثار لومر
۲۸	کلاس موزیک
۳۵	مدرسه موزیک
۴۱	سازمان جدید مدرسه موزیک
۴۸	دروس مدرسه موسیقی
۴۹	مدرسه موسیقی دولتی
۵۳	مدرسه موسیقار
۵۶	هنرستان موسیقی
۵۸	شرکت هنرآموزان و هنرجویان در ارکستر سمفونی بلدیة
۶۶	اداره موسیقی کشور و هنرستان عالی موسیقی
۷۰	استادان چکسلواکی در هنرستان
۷۹	تأثیر رویداد سوم شهریور در هنرستان
۸۱	اداره هنرهای زیبا
۸۹	اداره کل هنرهای زیبا
۹۱	اداره آموزش و هنرهای ملی
۹۱	اداره کل آموزش هنری
۹۶	سازمان هنرستان عالی موسیقی
۹۷	مزایای تحصیلی هنرجویان هنرستان عالی موسیقی

۹۸	آمار فارغ التحصیلان دوره متوسطه هنرستان از سال ۱۳۲۰ تا سال ۱۳۵۴
۱۰۰	هنرجویان دوره عالی که به گرفتن لیسانس موفق شده‌اند
۱۰۲	رؤسای هنرستان از آغاز تا کنون
۱۰۳	کتابخانه هنرستان
۱۰۴	کنسرواتوار آزاد
۱۰۴	کارگاه سازهای زهی
۱۰۵	فهرست مآخذ
۱۰۷	تاریخچه هنرستان و هنرکده موسیقی ملی
۱۰۹	پیشگفتار (از غلامرضا خوشنویسان)
۱۱۱	انجمن موسیقی ملی
۱۱۴	هنرستان موسیقی ملی
۱۱۸	نخستین هنرآموزان و دبیران
۱۱۸	کلاس‌ها و ارکستر هنرستان
۱۱۹	اداره کل هنرهای زیبا
۱۲۰	مأموریت‌های پژوهشی و علمی
۱۲۴	هنرستان عالی موسیقی ملی و برنامه هنرستان
۱۲۶	تحولات جدید در هنرستان
۱۲۷	سازهایی که در هنرستان تعلیم داده می‌شد
۱۲۷	دوره عالی هنرستان
۱۲۹	پیشرفت‌های تازه
۱۳۸	نظام جدید آموزشی
۱۳۸	اجرای طرح‌های نوین در هنرستان
۱۳۹	دوره‌های هنرستان
۱۳۹	مزایای تحصیلی هنرجویان
۱۴۰	طرح‌هایی که تاکنون در هنرستان ایجاد شده است
۱۴۱	آمار هنرجویان و تعداد کلاس‌ها از آغاز تأسیس هنرستان
۱۴۳	آمار فارغ التحصیلان هنرستان
۱۴۴	کتابخانه و آرشیو هنرستان
۱۴۷	رؤسای هنرستان
۱۵۰	روح‌الله خالقی
۱۵۳	مهدی مفتاح

۱۵۵	حسین دهلوی
۱۵۷	مصطفی پورتراب
۱۵۹	علی رهبری
۱۶۰	استادان و هنرآموزان
۱۶۳	هنرکده موسیقی ملی
۱۶۵	هنرکده موسیقی
۱۶۶	آمار هنرجویان هنرکده موسیقی ملی
۱۶۶	فراغ التحصیلان هنرکده
۱۶۷	برنامه هنرکده
۱۶۸	مآخذ کتاب

مدرسه نظام

در سال ۱۲۳۵ ش (۱۸۵۶م = ۱۲۷۳ق) به خواهش شاه ایران دو کارشناس موزیک نظام به نام «بوسکه»^۱ و «رویون»^۲ از طرف دولت فرانسه به ایران گسیل شدند و یک دسته موزیک نظامی با روش موزیک نظام فرانسه در ایران بنیاد نهادند. این دسته «موزیک سلطنتی» نامیده می‌شد و «بوسکه» رئیس این موزیک بود.^۳

بوسکه پس از دو سال به فرانسه بازگشت و رویون ریاست موزیک سلطنتی را به عهده گرفت و تا سال ۱۲۴۶ ش (۱۸۶۷م) در این مقام باقی بود و در همین سال در تهران درگذشت.^۴ یک نوازنده ایتالیایی هم به نام «مارکو»^۵ که نوازنده کلارینت (قره‌نی) بود چندی دسته دوم موزیک سلطنتی را زیر نظر داشت ولی او هنرمند برجسته‌ای نبود و در کار خود چندان کامیابی به دست نیاورد.^۶

شاه ایران^۷ که خواستار گسترش موزیک نظام بود در سال ۱۲۴۷ ش به وزیرمختار خود در پاریس دستور داد از دولت فرانسه خواهش کند یک استاد موزیک نظام به ایران روانه نماید.

1. Bousquet

2. Rouillon

۳. تاکنون که این کتاب نوشته می‌شود در تمام نوشته‌ها و کتاب‌هایی که در ایران راجع به موزیک نظام نوشته شده آغازگر این کار را «لومر» فرانسوی معرفی کرده‌اند درحالی‌که لومر دوازده سال پس از بوسکه و رویون به ایران آمده است (ص ۲ موسیقی نزد ایرانیان، از ویکتور ادویل، چاپ پاریس، ۱۸۸۵).

۴. ص ۳ همان کتاب.

5. Marco

۶. مارکو در ۱۸۸۶ در تهران فوت کرد و به دستور ناصرالدین شاه برای همسر و فرزندان وی مستمری تعیین شد (ص ۵ همان کتاب).

۷. ناصرالدین شاه

وزیرمختار ایران (حسنعلی گروسی = امیرنظام) با مارشال نیل^۱، وزیر جنگ فرانسه، گفت‌وگو کرد. مارشال نیل برای این خدمت «آلفرد ژان بابتیست لومر»^۲ معاون هنگ اول گارد پرندۀ نظام فرانسه را در نظر گرفت و با او گفت‌وگو کرد. سرانجام لومر پیشنهاد مارشال نیل را پذیرفت و با عنوان «رئیس موزیک شاهنشاه ایران» به استخدام دولت ایران درآمد و روانۀ تهران گردید (۱۲۴۸ ش = ۱۸۶۹ م).^۳

«لومر» در آغاز به تجدید سازمان دو دسته موزیک سلطنتی (که پیش از او زیر نظر «رویون» و «مارکو» اداره می‌شد و از چند سال پیش به حالت تعطیل درآمده بود) پرداخت ولی این کار بسیار دشوار بود زیرا افراد این دو دسته موزیک نه تنها زبان فرانسه نمی‌دانستند، بلکه بیشترشان با خواندن و نوشتن زبان فارسی هم آشنایی نداشتند و گوششان هم با موزیک غرب مأنوس نبود. بالین حال، «لومر» چاره‌ای نداشت جز آنکه به آنان نت بیاموزد و نواختن سازهای بادی را که در موزیک نظام به کار می‌رفت عملاً یادشان دهد.^۴

شعبۀ موزیک نظام

«لومر» درحالی‌که دسته‌های موزیک نظامی را به کار انداخت برای پیشرفت موزیک نظام و تربیت نوازندگان آلات موسیقی نظامی و پرورش مربی و تک‌نواز سازهای بادی، تأسیس شعبۀ موزیک نظام را به شاه پیشنهاد نمود و مورد تصویب قرار گرفت. این شعبه براساس برنامه‌های ژیمناز موزیکال^۵ پاریس به منظور تربیت رؤسای دسته‌ها و تک‌نوازه‌های موزیک نظامی در سال ۱۲۴۹ ش تأسیس شد و در شمار واحدهای تابع دارالفنون بود و به شعبۀ موزیک نظام شهرت یافت.^۶

1. Niel

2. A. J. B. Lemaire

۳. ص ۷ موسیقی نزد ایرانیان، از ویکتور ادویل، چاپ پاریس، ۱۸۸۵.

توضیح: لومر از مردم ناحیۀ پادوکالۀ فرانسه بود. وی در ۱۸۴۲ در آن ناحیه متولد شد. لومر کنسرواتوار موزیک پاریس را گذرانده و در سال ۱۸۶۳ وارد خدمت رژیمان اول گارد پرندۀ ارتش فرانسه شد و در ۱۸۶۷ به معاونت رئیس موزیک رژیمان انتخاب گردید.

۴. بیشتر سازهای بادی که در موزیک نظام به کار می‌رفت ساخت کارخانه‌های معروف فرانسه، مانند کارخانۀ «بینون» (Benon) و «کرمپون» (Crampon)، بود (ص ۷ موسیقی نزد ایرانیان).

5. Gymnase Musical

۶. ص ۷ موسیقی نزد ایرانیان، چاپ پاریس، ۱۸۸۵. (شعبۀ موزیک نظام را «کلاس موزیک» نیز می‌گفته‌اند.)

نما
نشر خلیفہ